

Cho thuê Tài Chính CHIẾN LƯỢC ĐA DẠNG HÓA

THS. NGUYỄN MINH TRÍ

NHNo&PTNT Việt Nam

Trong quá trình đa dạng hóa dịch vụ, tiếp tục nâng cao khả năng cạnh tranh của các ngân hàng thương mại (NHTM) ở nước ta, việc mở rộng hoạt động cho thuê tài chính là một giải pháp rất quan trọng. Bởi dịch vụ này góp phần đa dạng hóa các hoạt động của NHTM, hạn chế rủi ro, mở rộng khách hàng. Hiện tại, các NHTM đang có chiến lược cụ thể về dịch vụ này với xu hướng chung là thành lập các công ty trực thuộc, hay liên doanh liên kết. Bài viết xin phân tích và làm rõ thêm một số ưu thế và hạn chế mà các NHTM cần khai thác hay phòng tránh.

ĐỐI VỚI BÊN THUÊ TÀI SẢN

Ưu điểm

- Ưu thế đầu tiên đó là hạn chế sự lạc hậu của máy móc, thiết bị, phương tiện. Do thời gian hữu dụng của máy móc, thiết bị, phương tiện thường dài hơn thời gian đi thuê của bên thuê, nên hoạt động cho thuê tài chính có thể giúp các doanh nghiệp tránh được sự lạc hậu và lỗi thời của máy móc, thiết bị, phương tiện, công nghệ trong sự phát triển và cải tiến máy móc, thiết bị, phương tiện cùng với công nghệ kèm theo rất nhanh chóng hiện nay. Tài trợ vốn thông qua tài sản với tỷ lệ cao, thậm chí đến mức tài trợ toàn bộ cho chi phí mua sắm máy móc, thiết bị. Việc tài trợ cho thuê được bảo đảm bởi chính bản thân máy móc, thiết bị cho thuê người cho thuê có thể dễ dàng lấy lại máy móc, thiết bị, phương tiện trong trường hợp hợp đồng bị vi phạm. Do vậy, doanh

nh nghiệp đi thuê thường không phải đặt tiền đặt cọc, hoặc ký cược, hoặc thanh toán trước đối với tài sản đi thuê.

- Bên đi thuê không bị động vốn trong tài sản cố định. Do không phải bỏ ngay ra một khoản tiền không nhỏ để mua máy móc, thiết bị nhưng vẫn có tài sản để sử dụng nên doanh nghiệp không bị động vốn trong tài sản cố định, tập trung được vốn tự có và vốn vay của ngân hàng để đáp ứng nhu cầu vốn lưu động trong hoạt động sản xuất kinh doanh của mình.

- Bên đi thuê có thể thu hút vốn nước ngoài. Doanh nghiệp có thể huy động được vốn nước ngoài thông qua các công ty cho thuê tài chính bằng việc nhận tài trợ máy móc, thiết bị.

- Được tài trợ nhanh chóng. Do chuyên môn hóa trong lĩnh vực cho thuê máy móc, thiết bị,

phương tiện nên Công ty cho thuê tài chính sẽ ra các quyết định nhanh chóng hơn so với các nguồn vốn tài trợ khác, những nguồn tài trợ mà có thể được đưa ra xem xét trong các mối tương quan.

- Đơn giản hơn các hình thức tài trợ khác trong khi xem xét uy tín doanh nghiệp cần được tài trợ. Hình thức tài trợ thông qua cho thuê tài chính có thể coi là “cứu cánh” đối với các doanh nghiệp vừa hoặc nhỏ hoặc những doanh nghiệp không được các tổ chức tài chính, tín dụng đánh giá là có uy tín cao trong quan hệ tín dụng, tạo điều kiện để họ có thể sử dụng những thiết bị lớn trong một thời gian dài. Do quyền sở hữu pháp lý thuộc người cho thuê nên các Công ty cho thuê tài chính có thể chấp nhận những người đi thuê không có uy tín lớn, hơn nữa các công ty vừa và nhỏ có thể không có

mối quan hệ gắn gũi với các tổ chức tài chính, tín dụng và các tổ chức tài chính, tín dụng này có thể lưỡng lự khi cho các công ty vay các khoản vay có kỳ hạn.

- Thanh toán tiền thuê linh hoạt. Doanh nghiệp có thể trả tiền thuê theo món nhỏ cho từng định kỳ thỏa thuận phù hợp với dòng lưu chuyển tiền tệ của mình. Các điều khoản thanh toán linh hoạt bao gồm:

- + Trả tăng dần hay trả thấp dần: Khoản thanh toán tiền thuê trong suốt thời hạn thuê sẽ tăng dần hoặc giảm dần phù hợp với nhu cầu chu chuyển tiền mặt trong hoạt động kinh doanh của người đi thuê.

- + Kỳ hạn thanh toán: Người thuê tài sản có thể thanh toán tiền thuê trong một vài tháng nhất định trong năm.

- + Lãi suất cố định hay thả nổi: Trong khi tính phí cho thuê tài sản, có thể sử dụng linh hoạt lãi suất cố định hay lãi suất thả nổi tùy theo thỏa thuận giữa bên cho thuê và bên thuê tài sản.

Bên thuê sẽ tiết kiệm được một khoản tiền do hoãn thuế, vì tiền thuế phải trả hàng năm được tính vào chi phí của doanh nghiệp đã làm giảm lợi nhuận bằng chính những khoản chi phí đó (chi phí x tỷ lệ chiết khấu sau thuế của doanh nghiệp x lãi suất cho vay của ngân hàng = tỷ lệ tiết kiệm do hoãn thuế).

- Hiệu quả sử dụng máy móc, thiết bị thuê tài chính có lợi nhuận cao hơn sử dụng nguồn vốn vay thông thường do doanh nghiệp sẽ sử dụng tối đa công suất thiết bị; Tránh được rủi ro mất giá do lạm phát; Giảm được chi phí quản lý và chi phí nghiệp vụ; Luôn được sử dụng các máy móc, thiết bị với công nghệ tiên tiến phù hợp với hoạt động sản xuất, kinh doanh, đáp ứng được thời cơ kinh tế.

Một số bất lợi

- Doanh nghiệp hay người đi thuê phải chịu chi phí thuê

tài sản thường cao hơn lãi suất vay vốn của các hình thức tài trợ vốn khác trên cùng một thị trường vốn. Do Công ty cho thuê tài chính thu lợi nhuận trên các khoản tiền mà họ vay để tài trợ cho giao dịch thuê tài chính nên chi phí thuê thông thường phải cao hơn chi phí vay vốn đầu tư mà doanh nghiệp phải trả cho người cho vay vốn.

- Doanh nghiệp không được hưởng khoản tiền chiết khấu như mua tài sản bằng tiền mặt. Vào giai đoạn cuối của hợp đồng thuê mua, dù đã trả gần đủ số tiền thuê nhưng bên thuê vẫn chưa được quyền sử dụng tài sản thuê vào mục đích hợp pháp khác.

- Doanh nghiệp không được hưởng những khoản miễn, giảm thuế dành cho tài sản mua để cho thuê. Máy móc, thiết bị, phương tiện dùng vào việc cho thuê thường được miễn, giảm thuế nhập khẩu và bên cho thuê được hưởng khoản lợi này khi mua tài sản.

- Khi cho thuê tài sản mà độ rủi ro cao trong khi thực hiện dự án hoặc là các thiết bị hay phương tiện chuyên dùng cho chuyên ngành hẹp thì bên cho thuê có thể yêu cầu bên thuê phải chịu những ràng buộc bởi một số biện pháp bảo đảm cho tài sản thuê như: Phải cam kết không vay dài hạn, khi chưa có sự đồng ý của bên cho thuê.

ĐỐI VỚI BÊN CHO THUÊ

Ưu thế

- Hoạt động thuê mua đã góp phần đa dạng hóa các phương thức đầu tư vốn. Thực hiện nghiệp vụ thuê mua góp phần làm đa dạng hóa các hình thức đầu tư của các tổ chức tài chính, tín dụng và nó cũng đã một phần nào thay thế các hình thức đầu tư khác cho phù hợp với khả năng và nhu cầu đầu tư của các doanh nghiệp ở từng thời kỳ khác nhau trong quá trình phát triển. Do vậy, thông qua nghiệp vụ này có thể mở rộng diện khách hàng tiếp cận với khu vực tài chính.

- Hoạt động cho thuê tài

chính là hình thức tài trợ tương đối ít rủi ro hơn một số hình thức đầu tư khác:

- + Nghiệp vụ cho thuê tài chính làm giảm thấp mức độ rủi ro trong việc đầu tư vốn. Do người cho thuê luôn nắm giữ quyền sở hữu về tài sản trong suốt thời gian cho thuê nên người cho thuê có thể tránh được những mất mát, thiệt hại bằng cách thu lại tài sản ngay khi người thuê có những biểu hiện không tốt hoặc vi phạm hợp đồng hoặc bị phá sản mà không cần có sự phán quyết của tòa án. Vì vậy, việc thu hồi tài sản này thường là thuận lợi, ít tốn kém chi phí hơn so với việc thu hồi tài sản mà doanh nghiệp dùng làm tài sản bảo đảm tiền vay cho ngân hàng khi vay vốn.

- + Tài trợ qua cho thuê tài chính đảm bảo việc sử dụng vốn đúng đắn và hiệu quả. Bởi vì, người thuê đã tự mình lựa chọn tài sản cần thuê để phục vụ cho nhu cầu thực sự trong quá trình sản xuất, kinh doanh của mình. Mặt khác, người đi thuê trả tiền thuê bằng hiệu quả thu được từ việc sử dụng tài sản thuê. Người cho thuê có nhiều khả năng thu được khoản vốn chênh lệch khi hết thời hạn hợp đồng mà người đi thuê trả lại máy móc, thiết bị, phương tiện. Bởi vì, thông thường thiết bị thu về có giá trị tái đầu tư cao hơn giá trị còn lại đã dự tính ban đầu do người đi thuê phải luôn bảo quản máy móc, thiết bị, phương tiện sao cho nó có thể hoạt động tốt nhất nhằm mang lại lợi nhuận cho họ. Vì vậy, khi thu hồi tài sản về thì những tài sản này vẫn còn giá trị sử dụng tốt do đó có thể đem tái đầu tư với giá trị cao hơn giá trị còn lại của tài sản.

- Hoạt động cho thuê tài chính giúp người cho thuê linh hoạt trong kinh doanh. Trong thời gian tài trợ, vốn của người cho thuê bỏ ra để mua sắm máy móc, thiết bị cho thuê sẽ được thu hồi dần cho phép người cho thuê có thể sử dụng nguồn vốn này để

tái đầu tư vào những hoạt động kinh doanh sinh lời và luôn giữ vững, tăng trưởng được nhịp độ hoạt động kinh doanh của mình.

- Hợp đồng cho thuê đơn giản với cả người đi thuê và người cho thuê do giảm thiểu một số thủ tục như: Thẩm định tài sản bảo đảm tiền vay, giải trình về việc tăng vốn, khi doanh nghiệp đi vay ngân hàng hoặc đề nghị tăng vốn cho doanh nghiệp. Bởi vì, người cho thuê đã tham gia quản lý từ khâu đầu tiên của việc mua sắm tài sản đến khi kết thúc thời hạn của hợp đồng cho thuê tài sản nên họ nắm rõ hoạt động của người đi thuê.

Bất lợi

Trong quá trình hoạt động, nghiệp vụ cho thuê tài chính luôn có thể gặp phải những rủi ro về rủi ro tài chính. Loại rủi ro này thường xuất phát từ những nguyên nhân:

- + Bên thuê không trả tiền thuê khi đến hạn.

- + Tiền thuê mà bên cho thuê nhận được không đủ bù đắp vốn gốc để tái tạo lại tài sản do người cho thuê không dự tính được sát tốc độ trượt giá của tài sản hoặc do người thuê trả lại tài sản khi chưa hết hạn hợp đồng thuê mà tài sản đó có thể là tài sản chuyên dùng nên khó có thể cho thuê tiếp hoặc được thanh lý với giá trị thấp hơn giá trị còn lại của tài sản.

- Rủi ro liên quan đến tài sản cho thuê:

- + Tài sản cho thuê được thu hồi về không thể cho thuê tiếp hay không bán được chúng. Trường hợp này thường xảy ra đối với tài sản chuyên dùng.

- + Tài sản do nhà cung ứng giao cho bên thuê không đúng theo hợp đồng mua bán; tài sản không được phép kinh doanh theo qui định của pháp luật.

- + Rủi ro do sự lừa đảo có chủ ý. Trường hợp này thường xảy ra do sự yếu kém hoặc có sự thông đồng giữa các bên của cán bộ

thẩm định dự án hoặc do thiếu thông tin về thị trường.

- Rủi ro khách quan:

- + Rủi ro do môi trường kinh doanh đem lại một khi môi trường kinh doanh thay đổi theo chiều hướng bất lợi cho hoạt động sản xuất, kinh doanh của người thuê tài sản.

- + Rủi ro do sự thay đổi của luật pháp. Bất cứ một sự thay đổi bất lợi nào của luật pháp đối với lĩnh vực sản xuất, kinh doanh nào đấy mà nghiệp vụ thuê mua có tham gia cũng sẽ làm cho hoạt động này bị rủi ro.

- + Rủi ro do sự biến động của thị trường bởi khủng hoảng kinh tế. Khi có khủng hoảng kinh tế thì hoạt động sản xuất, kinh doanh của bất cứ ngành nào cũng phải chịu ảnh hưởng của nó, hoạt động thuê mua cũng không nằm ngoài qui luật đó.

- + Rủi ro bất khả kháng như thiên tai, dịch họa.

- Môi trường kinh tế vĩ mô không thuận lợi như:

Không có luật qui định rõ ràng về quyền sở hữu tài sản hay không có thị trường mua bán máy móc, thiết bị cũ hoặc các qui chế xuất nhập khẩu, thuế, không chặt chẽ thì nguy cơ bị đọng vốn, mất vốn, gây ra lỗ trong kinh doanh là điều rất dễ xảy ra.

ĐỐI VỚI NỀN KINH TẾ

Ưu thế

- Góp phần giải quyết vốn đầu tư. Mức độ rủi ro trong hoạt động cho thuê tài chính thấp nên có thể khuyến khích các thành phần kinh tế, cá nhân và nhất là các định chế tài chính đầu tư vốn để kinh doanh trong lĩnh vực này. Do đó, hoạt động cho thuê tài chính có thể giải quyết được sự khó khăn về vốn của các doanh nghiệp và nếu mở rộng phạm vi hoạt động ra khỏi một nước thì hoạt động cho thuê tài chính còn cho phép nền kinh tế thu hút được vốn đầu tư từ bên ngoài qua máy móc, thiết bị, phương tiện cho thuê nhận được.

Thông qua vai trò trung gian giữa người cung ứng thiết bị với người cần thuê tài chính mà công ty cho thuê tài chính đã góp phần thúc đẩy nhanh quá trình chu chuyển và giao lưu vốn phục vụ cho sự phát triển kinh tế. Mặt khác, nó chính là cầu nối thúc đẩy đổi mới khoa học công nghệ nội địa của quốc gia.

Thúc đẩy đổi mới công nghệ cho sản xuất. Thông qua thuê tài chính, các doanh nghiệp có thể đưa ra các yêu cầu về máy móc, thiết bị, phương tiện cùng với đòi hỏi về công nghệ tiên tiến và như vậy họ sẽ nhận được nhận được các máy móc, thiết bị, phương tiện với công nghệ cần thiết cho hoạt động sản xuất, kinh doanh của mình nên đã góp phần thúc đẩy sự phát triển khoa học công nghệ do phải đáp ứng yêu cầu của người sử dụng tài sản. Thông qua đó, hoạt động cho thuê tài chính góp phần làm cho nền kinh tế ngày càng phát triển.

Bất lợi

Hiện nay, các nước phát triển đang có xu hướng muốn chuyển giao các công nghệ lỗi thời gây ô nhiễm môi trường, hao tổn nguyên, nhiên liệu, sử dụng nhiều lao động, điều kiện an toàn không đảm bảo, sản xuất ra sản phẩm có chất lượng kém,... sang các nước đang phát triển. Do đó, nếu không có chiến lược chính sách công nghiệp hóa, hiện đại hóa đúng đắn và khoa học thì hoạt động cho thuê tài chính sẽ “góp phần” gây lãng phí nguồn ngoại tệ hiếm hoi của đất nước, biến đất nước thành “bãi rác thiết bị công nghiệp”, làm chậm quá trình phát triển của nền kinh tế nước nhà.

Nhận thức rõ những ưu việt và bất lợi đối với các bên đi thuê, bên thuê mua và nền kinh tế chúng ta chủ động có biện pháp hạn chế những mặt không tích cực. Tuy nhiên nhìn chung với những ưu việt của nó, nghiệp vụ cho thuê tài chính đang được ưu chuộng và phát triển nhanh trên thế giới và bước đầu phát triển ở nước ta trong những năm gần đây ■